

UDK: 159.9:141.336

OB'EKTLARNI REKONSTRUKSIYASIDA ISHLARNING TARKIBI

Prof. Ganiev Karim Barovich¹, dots. Salimova Iroda Nazarbaevna²
 Samarqand Davlat arxitektura qurilish universiteti¹,
 Toshkent arxitektura qurilish universiteti², O'zbekiston
 E-mail: ganiyevkarim9878@gmail.com, irodasalimova829@gmail.com

Annotatsiya. Rekonstruksiya – bu mavjud binoni yangi talablarga javob beradigan holda qayta qurish. Ishlab turgan korxonaning gabaritlarini oshirmasdan ishlab chiqarish quvvatini oshirish, maxsulot sifatini yaxshilash va turlarini qo'paytirish, odamlarning yashashi va ishlash uchun yaxshi sharoit yaratish maqsadida rekonstruksiya qilinadi.

Kalit so'zlar: rekonstruksiya, texnika, jismoniy eskirgan, ish fronti, resurs, tashkiliy-texnologik xujjatlar.

Аннотация. Реконструкция – восстановление; процесс обновления устаревшего объекта или существующего здания с учетом новых требований. Не увеличивая размеры действующего предприятия, оно будет реконструировано с целью увеличения производственных мощностей, повышения качества и увеличения ассортимента продукции, создания лучших условий для жизни и работы людей.

Annotation. Reconstruction is the reconstruction of an existing building, taking into account new requirements. Without increasing the size of the existing enterprise, it will be reconstructed in order to increase production capacity, improve quality and increase the range of products, create better conditions for people to live and work.

Texnik jixatdan qayta qurollantirish – bu korxonada ma'naviy va jismoniy eskirgan qurilmalarni yangi texnika, texnologiya, ishlab chiqarish jarayonlarini mexanizatsiyalash va avtomatlashtirishga asoslangan yangi takomillashgan qurilmalarga almashtirish orqali yuqori texnik-iqtisodiy darajaga oshirishdagi tadbirlar majmuasi tushuniladi.

Ob'ektlarni rekonstruksiyalash va qayta qurollantirishda qurilish konstruksiyalarini ajratib olish, buzish, kuchaytirish va almashtirish, texnologik qurilmalarni va injenerlik tizimlarni demontaj qilish, himoyalash va pardoqlash qoplamalarini qayta tiklash (tuzatish) ishlari amalga oshiriladi. Bundan tashqari saqlanib qolinayotgan konstruksiyalar va bino qismining turg'unligini ta'minlash zarur.

Ob'ektlarni rekonstruksiyalashda alohida jihat – bu qurilish maydonining va ish frontining torligi va ishlarni bajarishdagi noqulay sharoitlar, hamda qurilish maydonidagi qurilishlarning zichligi va uning er osti kommunikatsiyalar bilan to'laligi, qurilish materiallarini joylashtirish va taxlashda, konstruksiyalarni yiriklashtirib yig'ishda, qurilish mashinalarini o'rnatish va xarakatlanishda qurilishning transport xizmatida namoyon bo'ladi. Ish zonasida saqlanadigan konstruksiyalar va qurilmalarning mavjudligi ish frontini cheklaydi, ish o'rnini ko'ngildagiday tashkil etishga to'sqinlik qiladi, qurilish materiallarini uzatish, joylashtirishni qiyinlashtiradi, hamda texnologik qurilmalarni shikastlanishidan saqlash ishlarini qo'shimcha paydo qiladi. Ob'ekt etaplar bo'yicha rekonstruksiya qilinsa qurilish ishlari yana ham murakkablashadi. Bu holatda ajratilgan uchastkada barcha qurilish ishlarini belgilangan muddatda tamomlash talab etiladi, bu esa material – texnik va mehnat resurslarni birdaniga jamlashni taqozo etadi. Bular barchasi ko'p xajmdagi qo'l ishlarini talab qilib, yong'in va portlash xavfi bor muhitni yaratadi. Nochor ish usullari va tashkil etishni qo'llashni majbur qiladi.

Qurilish ishlarining alohida sharoiti shuni taqozo qiladiki, ob'ekt rekonstruksiyasidagi barcha ishtiroqchilarning ishlarini aniq bir-biriga bog'lab hamjixatlikda ishlashga, loyiha va tashkiliy texnologik xujjatlarning aniq sifatli ishlab chiqarishini ta'minlashni talab etadi.

Tashkiliy-texnologik xujjatlar (ish bajarish loyihalar, texnologik xaritalar) QMQ talablari asosida ishlab chiqiladi.

Buning uchun boshlang'ich material bo'lib: tasdiqlangan rekonstruksiya loyihasi; belgilangan ishlarni bajarish muddatlari; qurilish tashkilotining resurslari va imkoniyatlari to'g'risidagi ma'lumotlar, buyurtmachilar tomonidan vaqt bo'yicha qo'yiladigan cheklovlar.

Rekonstruksiya qurilish ishlarining tashkiliy-texnologik xujjatlariga kiritilishi kerak:

- ishlab turgan korxonalar va qurilish ishlarining birgalikda faoliyat yuritishini, hamda texnologik qurilmalar ishlab chiqarishda ishlovchi xodimlarning himoyasini ta'minlovchi ko'rsatma;

- saqlab qolinadigan konstruksiya va bino qismining fazoviy birligi va turg'unligini ta'minlovchi uslublar, konstruksiyalarni ajratib olish, buzish, almashtirish yoki kuchaytirish ishlarini bajarish tartibi va ketma-ketligi;

- qurilish mashinalari va mexanizmlarining xarakatlanishini ta'minlash uchun qurilish konstruksiyalarini kuchaytirish usullari;

- ishlab turgan korxonalar va qurilish tashkiloti xodimlarining mehnat muxofazasi va xavfsizlik texnikasini ta'minlash bo'yicha ko'rsatma;

- rekonstruksiyaning har bir davri va bosqichi uchun qurilish bosh rejasini.

Buyurtmachi tomonidan yozma ravishda ruxsat olingandan so'ng ishlarni bajarishga kirishiladi.

Rekonstruksiya ishlarini bajarishda me'yoriy talablar. Qurilish ishlarini olib borish tartibini ifodalovchi asosiy xujjatlar, bu ob'ektni rekonstruksiyalash loyihasi, tashkiliy-texnologik xujjatlar, xamda QMQ–III qismining bevosita taalluqli boblari xisoblanadi.

Ob'ektning rekonstruksiyasi sifatini qurilish ishlarining barcha davrlarda ishonarli ta'minlash uchun tizimli *dastlabki* va *joriy* nazoratlarni tashkil etish lozim.

Dastlabki nazoratda loyixalar va tashkiliy-texnologik xujjatlar tekshiriladi, xamda qurilish materiallari, konstruksiyalarning sifati qo'yiladigan talablarga javob berishi aniqlanadi.

Xujjatlarni tekshirishda uning komplektligi, to'laligi va rekonstruksiyalanadigan ob'ektning ishlab chiqarish sharoitlarining xisobga olinishi va qurilish tashkilotining resurslar bo'yicha imkoniyatlari to'g'risida ma'lumot, xamda xujjatlarning sifatli rasmiylashtirilishi va kelishilganlik imzolarining mavjudligi ko'rib chiqiladi.

Qurilish materiallari va konstruksiyalari tekshirilganda pasport va sertifikatlarning mavjudligini tekshiriladi, kurish va laboratoriya usulida material va konstruksiyalar tavsifi aniqlanadi, xamda ularning loyixalar, me'yorlar talablariga mosligi aniqlanadi.

Bundan tashqari qurilish ishchilarining soxasi va malakasi, bajariladigan ishlarning turiga va murakkabligiga mosligini xam bilish zarur.

Joriy nazoratning asosiy vazifasi: Qurilish materiallari va konstruksiyalarning taxlanishining va saqlanishining to'g'riligini, konstruksiyalarning loyixalar xolatiga qo'yilishi tekshiriladi, xamda ishlab chiqarish jarayonlarini va operatsiyalarini bajarishning tarkibiy ketma-ketligi texnologik usullari tekshiriladi, joriy nazorat vizual, o'lchash va geodezik asboblardan yordamida amalga oshiriladi.

Qurilish me'yorlari va qoidalarida ko'zda tutilgan xolatlarida ma'sul xodim yopiq ishlarga aktlar va bajarish sxemalarini tuzadi. Ish jurnali ob'ekt rekonstruksiyasi boshlangandan yozila boshlaydi, lekin maxsus ishlar ish bajarilishi vaqtida yoziladi.

Ob'ekt rekonstruksiyasida va yangi qurilishda mexnat xavfsizligi bo'yicha davlat standartlari QMQ 3.01.02 – 00 talablarini bajarish lozim. Rekonstruksiyaga tayyorgarlik davrida qurilish tashkiloti buyurtmachi bilan birgalikda mexnat muxofazasi bo'yicha tadbirlar ishlab chiqadi va unga amal qilishda ular baravar javobgardirlar.

Ishlarni boshlashga qadar qurilish tashkiloti yozma ravishda buyurtmachidan qurilishning barcha davriga yoki ayrim ishlarni bajarishga ruxsat olishi kerak. Qurilish ishlarida mexnat muxofazasi umumqurilish maydoni va texnologik jarayonlar uchun ishlab chiqarilgan tadbirlarni amalga oshirish orqali erishiladi.

Umumqurilish maydoni uchun tadbirlar quyidagilarni ko'zda tutadi: xavfli zona chegarasini aniqlash va uning to'silishi; qurilish mashinalari, mexanizmlar va transport, ishchilarning xarakat yo'llarini, qurilish materiallarining taxlanish joylarini ko'rsatish va tashkil etish; qurilish mashinalari va mexanizmlarning xavfsiz joylashtirilishini va ularni ekspluatatsiyasi qoidalarini ishlab chiqish; buyurtmachi va qurilish tashkiloti birgalikda ishlab turgan texnologik qurilmalar, injinerlik kommunikatsiyalar yaqinida ish o'rnini tashkil etish, xamda ayrim operatsiyalarni bajarish texnologiyasiga doir tadbirlarni ishlab chiqish; xavfsizlik texnik qurilmalaridan foydalanish, ularning tuzilishi. jamoaviy shaxsiy ximoyalanish moslamalari, manbalaridan foydalanish bo'yicha ko'rsatma; bir qancha tashkilotlarning birgalikda bir uchastkada xavfsiz ishlashi bo'yicha ko'rsatma.

Rekonstruksiya ishlari boshlangunga qadar qurilish jarayonlarini va operatsiyalarini xavfsiz bajarish, qurilish territoriyasida va qurilish maydonida xarakatlanish tartibi bo'yicha ishlovchilarga batafsil instruktaaj o'tkazish.

Ob'ektni rekonstruksiyasi jarayonida qurilish ishlariga ma'sul xodimlar ishlovchilarning xavfsizlik texnikasi va mehnat muxofazasi qoidalariga amal qilayotganliklarini nazorat qilib borishi shart.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Х.И.Юсупов, Р.А.Норов, А.Т.Ильясов, И.Н.Салимова, К.У.Ташходжаева. Курилиш жараёнлари, бино ва иншоотларни барпо этиш технологияси. Дарслик. 3-қисм. Тошкент 2019.

2. Технология возведения зданий и сооружений: Учеб.для строит, вузов/ В.И. Теличенко, О.М. Терентьев, А.А. Лapidус 2-е изд., перераб.и доп. М.: Высш. шк., 2004. 446с.

3. ҚМҚ 3.01.02 – 00.

4. Determination of technological regimes of compaction of polyester coated floor structure U.S. Akhmediyurov, I.N. Salimova Петербургская школа поточной организации строительства, 35-38